

А К Т

лісопатологічного обстеження лісових насаджень Тетерівського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України»

на предмет призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів

27.11.2025

селище Пісківка

На звернення філії «Столичний лісовий офіс» Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» (далі - ДП «Ліси України»), лист № 24963/40.1.9-2025 від 24.11.2025, згідно Санітарних правил в лісах України, затверджених постановою КМУ №555 від 27.07.1995, нами, провідним інженером-лісопатологом спеціалізованого лісозахисного підприємства «Київлісозахист» (далі - ДСЛП «Київлісозахист») Оленою СУСЬКОЮ, інженерами-лісопатологами ДСЛП «Київлісозахист» Сергієм БОГАТИРЧУКОМ, Юрієм ТИМЧЕНКОМ, помічником надлісничого Тетерівського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» Василем БОГДАШЕНКОМ, інженером з охорони та захисту лісу I категорії філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» Дмитром КЛЕЩОМ, лісничим Пісківського лісництва Іваном ГРЕСЬКОМ, лісничим Мигальського лісництва Андрієм ФОМЧЕНКОМ, лісничим Поташнянського лісництва Ігорем ГАЙДАЄНКОМ, помічником лісничого Кухарського лісництва Галиною МАЛЮК, лісничим Блідчанського лісництва Володимиром КОВАЛЕНКОМ, проведене лісопатологічне обстеження насаджень Тетерівського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» на предмет доцільності призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на 2026 рік.

Коротка таксаційна характеристика ділянок лісу, які за санітарним станом потребують проведення вибіркової санітарної рубки (далі ВСР) наведена за матеріалами базового лісовпорядкування 2015 року.

У таблиці 1 наведено перелік ділянок соснових насаджень, всихання яких відбулось внаслідок пошкодження **стовбуровими шкідниками**.

Таблиця 1

Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер ділянки	загальна	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів лісовпорядкування							Категорія захисності
					склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану куб.метрів на 1 гектар	
Мигальське лісництво												
4	2	4.1		4.1	10СЗ	81	0.80	1	25	28	430	3
5	1	2	(1)	1.9	10СЗ	81	0.80	1	26	26	460	3
5	3	0.6		0.6	10СЗ+БП	86	0.60	1	27	28	360	3
8	7	3.7	(1)	3.1	10СЗ+БП+ДЗ	66	0.85	1А	25	26	500	4

53	8	2.3		2.3	10СЗ	66	0.60	1А	25	24	320	4
96	25	11.4		11.4	10СЗ+БП+ДЗ+ОС	76	0.80	1А	28	28	550	3
102	1	2.3		2.3	10СЗ	76	0.85	1А	28	32	510	3
102	2	1.9		1.9	10СЗ	76	0.70	1	24	26	360	3
102	4	0.8		0.8	10СЗ	101	0.60	1А	33	36	460	3
102	7	1.3		1.3	10СЗ+БП	55	0.90	1А	24	24	460	3
113	1	3.7	(1)	3.5	10СЗ	55	0.80	1А	24	26	410	4
Разом		45.7		33.2								
Поташнянське лісництво												
84	23	1.0		1.0	4С34ЯЛЕ2БП+ОС+ТЧ	50	0.75	1В	27	32	385	4
85	18	4.2	(1)	3.8	10СЗ+ДЗ+ГЗ	66	0.65	1В	29	32	420	4
102	3	2.4		2.4	10СЗ+БП	57	0.85	1А	25	26	480	4
Разом		7.6		7.2								
Поташнянське (Мирчанське) лісництво												
40	36	0.3		0.3	10СЗ+ДЗ	50	0.70	1	20	22	280	3
Разом		0.3		0.3								
Пісківське лісництво												
22	9	2.2		2.2	10СЗ	47	0.85	1В	23	26	425	2
95	3	2.6		2.6	10СЗ	71	0.75	1А	26	28	445	4
96	11	5.9	(1)	5.1	10СЗ+БП	66	0.85	1В	28	30	570	4
105	7	3.4		3.4	10СЗ+БП+ДЗ	61	0.85	1А	26	28	480	4
136	3	1.2		1.2	9С31БП	91	0.70	1В	33	32	525	4
136	5	1.6		1.6	10СЗ+ДЗ+БП	91	0.70	1А	32	36	535	4
Разом		16.9		16.1								
Кухарське лісництво												
25	7	12.2	(1)	2.2	9С31БП+ДЗ	59	0.85	1	22	26	400	3
Всього		12.2		2.2								
Блідчанське лісництво												
6	15	4.0		4.0	10СЗ+БП	56	0.75	1А	22	22	340	3
8	29	2.0		2.0	8С32БП+ДЗ	53	0.70	1А	24	24	330	3
9	4	10.0		10.0	10СЗ+БП	91	0.65	1	26	28	370	3
9	5	2.4		2.4	10СЗ	81	0.65	1	26	28	370	3
9	7	2.0		2.0	10СЗ	101	0.60	1	29	34	400	3
9	8	3.0	(2)	1.8	10СЗ	86	0.65	1	27	30	390	3
27	13	10.3		10.3	10СЗ+БП	61	0.70	1А	23	26	355	4
Разом		33.7		32.5								
Всього		116.4		91.5								

При обстеженні даних насаджень виявлено ослаблення дерев сосни звичайної (*Pinus sylvestris*). У дерев сосни в нижній частині стовбура на обкорованих деревах в районі товстої кори наявні звивисті повздовжні маточні та личинкові ходи великого соснового лубоїда (*Tomicus piniperda*). Також на повалених деревах в верхній частині стовбура в районі тонкої кори виявлено поперечні дугоподібні ходи малого соснового лубоїда (*Tomicus minor*). Під проекціями крон на підстилці знайдено від 5 до 10 шт/м² свіжих пошкоджених пагонів, що свідчить про значну чисельність популяції даних шкідників. Всихання та відмирання дерев зумовлене первинним заселенням великим та малим сосновими лубоїдами (*Tomicus piniperda*, *Tomicus minor*). Повнота насаджень в межах обстежених ділянок нерівномірна.

У таблиці 2 наведено перелік ділянок соснових насаджень, всихання яких відбулось внаслідок ураження **кореневою губкою**.

Таблиця 2

Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер ділянки	загальна	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів лісовпорядкування							Категорія захисності
					склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану куб.метрів на 1 гектар	
Мигальське лісництво												
53	22	5.5	(2)	4.4	10СЗК	61	0.90	1А	24	26	470	4
Разом		45.7		4.4								

Дане насадження є осередком кореневої губки (*Heterobasidion annosum*), де спостерігається дифузний характер всихання. Характерною візуальною ознакою є наявність поодиноких, або куртинних вітровальних та дерев з помітним нахилом від вертикальної осі внаслідок ураження грибом кореневої системи та викликаючи корозійно-деструктивний тип гнилі (строкату ситову). Зовнішні ознаки ураження, де активно проходить розвиток КГ проявляються в зменшенні річного приросту, ажурності крон, укороченні хвої, хвоя втрачає блиск, набуває блідозелений відтінок, легко осипається, пізніше жовтіє, буріє, передчасно опадає. В подальшому насадження було заселене стовбуровими шкідниками (великим та малим сосновими лубоїдами, синьою сосною златкою). В насадженні повнота нерівномірна.

У таблиці 3 наведено перелік насаджень, що постраждали внаслідок стихійного лиха (вітровал та бурелом).

Таблиця 3

Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер ділянки	загальна	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів лісовпорядкування							Категорія захисності
					склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану куб.метрів на 1 гектар	
Мигальське лісництво												
1	22	2.4	(1)	2.2	10СЗ+БП	76	0.80	1	25	30	440	3
40	8	1.5	(2)	1.3	6ДЗ4СЗ+БП+АКБ	66	0.70	1	23	24	330	4
48	10	2.2		2,2	8СЗ2БП	71	0.80	1	25	28	390	4
Разом		3.9		5,7								
Поташнянське лісництво												
84	26	0.7		0.7	8СЗ1ДЗ1БП+КЛГ+ВЛЧ	48	0.70	1В	26	28	340	4
Разом		0.7		0.7								
Поташнянське (Мирчанське) лісництво												
41	3	2.2	(1)	1.6	10СЗ+ДЗ+БП	61	0.70	1	22	24	325	4
40	29	1.1	(1)	0.6	9СЗ1БП	56	0.70	1	20	24	260	3
40	32	0.7		0.7	4СЗ6БП	50	0.70	1	18	22	180	3
40	33	0.7	(1)	0.6	10СЗ+БП	60	0.70	1А	25	28	385	3

40	35	1.9		1.9	10СЗ+ДЗ	50	0.75	1	20	22	310	3
42	8	3.3		3.3	10СЗ+ДЗ	58	0.85	1А	23	24	420	3
Разом		9.9		8.7								
Кухарське лісництво												
26	12	2.3	(1)	2.0	10СЗ+ДЗ+БП	57	0.85	1А	23	26	430	3
35	2	3.2	(3)	0.6	10СЗ	96	0.70	1	27	30	440	3
43	7	19.6	(6)	1.7	9СЗ1ДЗ	76	0.70	1А	28	32	450	4
43	9	2.3		2.3	9СЗ1ДЗ	76	0.65	1А	28	32	360	4
54	18	2	(1)	1.9	10СЗ+ДЗ	66	0.85	1А	25	26	460	4
58	15	7.2	(2)	4.1	8СЗ1ДЗ1БП+ОС	76	0.80	1А	29	30	500	4
73	1	7.6	(2)	4.6	8СЗ2ДЗ+ОС+БП+ГЗ	76	0.75	1А	28	36	450	4
Разом		44.2		19.4								
Всього		58.7		32.3								

Ділянки, що постраждали внаслідок екстремального прояву стихії, у вигляді потужного штормового вітру (довідка від 03.09.2025 №99021-3950/99 Українського гідрометеорологічного центру ДСНС України з надзвичайних ситуацій), що призвів до групового та поодинокого пошкодження дерев до ступеню припинення росту. Переважна кількість пошкоджених дерев відноситься до буреломних і мають злами в нижній та середній частинах стовбурів, або пошкодження крони до втрати нею життєздатності. Також утворилися вітровальні дерева як з повним виверненням кореневої системи з ґрунту так із нахилом стовбурів понад 30 градусів від вертикальної осі та з візуально помітними ознаками підриву коріння.

Усі вищеперераховані насадження, де у домішку є дуб звичайний, характеризуються відпадом цих дерев, що проявляється у вигляді всихання скелетних гілок 1 та 2 порядків, суховершинністю, також наявні водяні пагони на стовбурах всихаючих дерев (як один із головних показників ослаблення дерев) Крім того, зустрічалось ураження стовбурів несправжнім дубовим трутовиком (*Fomitiporia robusta*), що підтверджується наявністю плодових тіл дереворуйнівного гриба та поперечним раком дуба, що охоплює 100 % периметра стовбура. Іноді це призводить до зламів стовбурів в місцях ураження. Частина дерев IV – VI категорій стану має ознаки поточного заселення, або торішнього відпрацювання такими вторинними шкідниками як златка дубова бронзова (*Chrysobothris affinis* F), зелена вузькотіла (*Agilus viridis* L), вузькотіла (*Agilus angustulus*) та дубовий заболонник (*Scolytus intricatus* Ratz).

У дерев берези повислої (*Betula pendula* Roth.), яка є в складі насаджень спостерігається всихання окремих гілок і суховерхість, що часто поширюється на всю крону та призводить до всихання дерева, викликане ураженням бактеріальною водянюкою. Крім того виявлені такі поширені для берези патології як ураження стовбурів березовою губкою (*Fomitopsis betulina*) викликають деструктивну ядрово-заболонну гниль та справжнім трутовиком (*Fomes fomentarius*), що спричиняє розвиток білої мармурової ядрово-заболонної гнилі.

Крім вищезгаданого, причинами погіршення санітарного стану обстежених насаджень є ослаблення і всихання дерев внаслідок їх природного старіння, внутрішньовидової та міжвидової конкуренції, несприятливих чинників середовища, що

супроводжується заселенням і пошкодженням дерев стовбуровими шкідниками, які є переносниками інших патогенних мікроорганізмів.

Рекомендації:

Для поліпшення лісопатологічного та санітарного стану насаджень Тетерівського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України», комісія вважає за доцільне провести захід з поліпшення санітарного стану лісів - ВСП з інтенсивністю (окомірно) $5-65 \text{ м}^3/\text{га}$ у вищезазначених насадженнях на площі **128,2 гектара**.

ВСП провести у 2026 році згідно пунктів 2,5,6,7,9,10,13,14,16,19,21,22,23,26,27 Санітарних правил в лісах України та з урахуванням всіх вимог діючого лісового та екологічного законодавства.

Примітки:

Своєчасне і в повній мірі виконання заходів з поліпшення санітарного стану лісів буде стримувати поширення і розповсюдження стовбурових шкідників та підвищить рівень біологічної стійкості всіх обстежених насаджень та навколишню екологічну ситуацію в цілому.

Осередків карантинних шкідників та хвороб дерев, а також рослин і тварин занесених до Червоної книги України при обстеженні не виявлено.

Підписи:

Провідний інженер-лісопатолог
ДСЛП «Київлісозахист»

Олена СУСЬКА

Інженер-лісопатолог
ДСЛП «Київлісозахист»

Сергій БОГАТИРЧУК

Інженер-лісопатолог
ДСЛП «Київлісозахист»

Юрій ТИМЧЕНКО

Помічник начальника Тетерівського
надлісництва

Василь БОГДАШЕНКО

Інженер з охорони та захисту лісу
I категорії філії «Столичний лісовий офіс»
ДП «Ліси України»

Дмитро КЛЕЩ

Лісничий Пісківського лісництва

Іван ГРЕСЬКО

Лісничий Мигальського лісництва

Андрій ФОМЧЕНКО

Помічник лісничого Кухарського лісництва

Галина МАЛЮК

Лісничий Поташнянського лісництва

Ігор ГАЙДАЄНКО

Лісничий Блідчанського лісництва

Володимир КОВАЛЕНКО